

ADATOK LITÉR ÉS KÖRNYÉKE PÓKFAUNÁJÁNAK (ARANEAE) ISMERETÉHEZ

KASPER ÁGOTA
Bakonyi Természettudományi Múzeum
Zirc

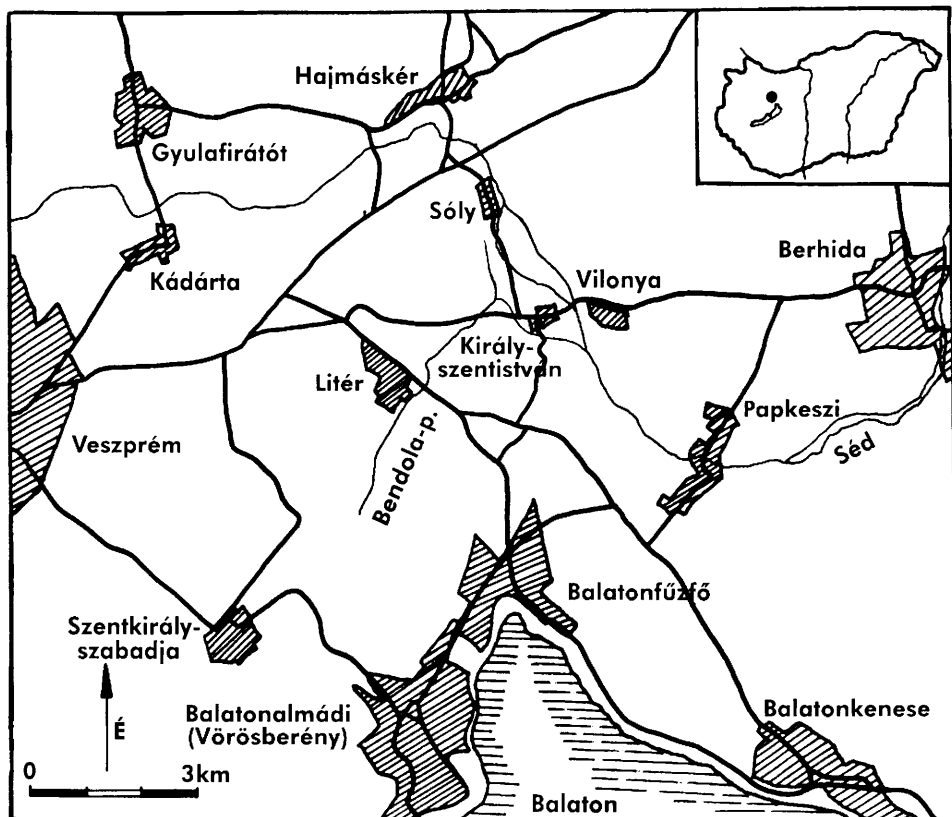
ABSTRACT: Data of the spider fauna (Araneae) of Litér and its neighbourhood – The 697 specimens caught during the collection represent 78 species of 16 families' 45 sexes. In general we can state that the predominance of light-, heat-, and moisture-preferring species characterizes the area. Besides the frequently found species with wide limits of tolerance quite a few valuable ones turned up such as: *Eresus cinnaberinus*, *Araneus grossus*, *Alopecosa schmidtii*, *Alopecosa solitaria*, *Trochosa robusta*, *Lycosa vultuosa*, *Drassyllus praeficus*, *Xysticus sabulosus*, *Philaeus chrysops*.

Bevezetés

1996 folyamán részletes környezeti hatástanulmány készült Litér környékéről (1. ábra). A Bakonyi Természettudományi Múzeum feladata a település kb. 5 km-es körzetében az élővilág állapotának felmérése volt, ennek keretében került sor a pókfauna vizsgálatára is.

A Bakony területéről az első pókokra vonatkozó adatok a Balaton környékéről, Várpalota és Veszprém mellől származnak (HERMAN 1879, CHYZER 1891, CHYZER–KULCZYNSKI 1921, PAPP 1971). Mindenképpen meg kell említeni a Paszlavszky József szerkesztette Fauna Regni Hungariae című munkát, melynek kötetei 1900 és 1918 között jelentek meg, és néhány *Araneae* adatot említenek sólyi és vilonyai előfordulással. A későbbiek során Loksa Imre foglalkozott a csoporttal talajzoológiai kutatásai során (LOKSA 1966, 1971). Az utóbbi években pedig Szinetár Csaba végez pókfaunisztikai vizsgálatokat a hegységben (SZINETÁR 1991).

A dolgozat célja: a bemutatott fajok segítségével feltárni Litér és környékének pókfaunáját, a későbbiek során pedig bővíteni a róla szóló ismereteket.

1. ábra: A vizsgált területek Litér és környékén

Természetföldrajzi jellemzés

A vizsgált egység a Bakony-hegység és a Mezőföld találkozásánál, 4 kistáj – a Veszprém–Nagyvázsonyi-medence, a Balaton-felvidék és kismedencéi (Litér, Királyszentistván, Szentkirályszabadja), a Vilonyai-hegyek és a Veszprém–Devecseri-árok – területén fekszik (MAROSI–SOMOGYI 1990). A felszint főleg mezozoos mészkő és dolomit borítja. Éghajlata viszonylag száraz, meleg, szubmediterrán jellegű. A csapadék évi átlaga 650 mm körül mozog, az évi középhőmérséklet 10–10,5 C. Természetes vízfolyásokban rendkívül szegény, két jelentősebb patakja van csak, a Bendola és a Séd. Növényföldrajzilag a területet a Bakony–Vértesi (Veszprimense) és a Balatoni (Balatonicum) flórajárások érintik. Jellemző növénytársulásai a sziklagyepek, lejtősztyepppek, karsztbokorerdők és a mészkedvelő tölgyesek (5–6. színes kép a kötet végén). A vízfolyások mellett magassásosok, nedves rétek, néhol puhafa ligeterdők is találhatóak. Állatföldrajzi szempontból szintén határterületen fekszik: nyugati része a Bakonicum tagjaként a Dunántúli-középhegység (Pilisicum), a keleti pedig a Nagy-Alföld faunajárásába tartozik (Eupannonicum).

Gyűjtési, vizsgálati módszerek

Az állatok begyűjtése hálózással (h), kövek alól, talajról egyeléssel és etilén-glikolos talaj-csapdákkal (tcs) történt, melyeket részben Kutasi Csaba koleopterológus működtetett. A példányokat 75%-os izo-propil alkoholban tároljuk.

Az anyag feldolgozása, a fajok meghatározása, az elterjedési és életmódatatok összeállításánál elsősorban LOKSA (1969, 1972), valamint HEIMER és NENTWIG (1991) munkáit használtam fel.

A faunisztikai adatok felsorolásánál megadom a gyűjtők nevét az alábbi rövidítések felhasználásával: Barta Zoltán = BZ, Harmat Beáta = HB, Ilosvay György = IGy, Kasper Ágota = KÁ, Kutasi Csaba = KCs, Szurgyi Zsuzsanna = SzZs. A példányszámot és a nemet a gyűjtési időpont után zárójelben közlöm.

Eredmények

A régebbi és az 1996-ban végzett gyűjtések során előkerült 697 állat 17 család 45 nemének 78 fajtát képviseli. Az 556 ivarérett pók közül 332 volt hím és 224 nőstény. Fiatal, további pontos meghatározásra alkalmatlan példány 141 került elő (a *Tetragnathidae* és a *Theridiidae* családból csak fiatal egyedek jöttek elő a gyűjtések idején).

A gyűjtött fajok jegyzéke a lelőhelyadatokkal

CTENIZIDAE

Nemesia pannonica (HERMAN, 1879) – Litér: Mogyorós, sziklagyep, 1996. 04. 23–05. 15. (6 ♂), tcs; 1996. 05. 15–06. 06. (1 ♂), tcs; Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 05. 15–06. 13. (3 ♂), tcs. – A Balkánon és Magyarországon elterjedt faj melegigényes, bokor-erdők, sziklagyepek jellegzetes lakója.

ATYPIDAE

Atypus affinis EICHWALD, 1830 – Litér: tölgyes, 1983. 09. 11. (3 ♂), tcs; 1983. 12. 28. (1 ♂), tcs. – Fő elterjedési területe Európa, Észak-Afrika és a Kaukázus. Magyarországon főleg a középhegységek tölgyeseire jellemző.

DYSDERIDAE

Dysdera erythrina (WALCKENAER, 1802) – Balatonfűzfő: bodzás, 1984. 06. 15. (1 ♀), tcs; Litér: Bendola mente, bodzás, 1996. 06. 06. (1 ♂), tcs; – gyep, 1983. 12. 07. (1 ♀), tcs; – nádas-nyáras, 1984. 05. 24. (1 ♂), tcs; Sóly: Sólyi-erdő, molyhos-tölgyes, 1996. 04. 11–05. 15. (1 ♀), tcs; Vilonya: Külső-hegy, molyhos-tölgyes, 1996. 04. 11–05. 15. (1 ♀), tcs. – Európai elterjedésű faj.

Harpactea rubicunda (C. L. KOCH, 1838) – Litér: Bendola mente, bodzás, 1996. 06. 06. (2 ♂), KCs; – Bendola-patak, nedves rét, 1996. 06. 06. (1 ♂), KCs; – cseres-tölgyes, 1983. 04. 25. (1 ♂), tcs; 1983. 06. 23. (4 ♂, 1 ♀), tcs; – Mogyorós, fenyves, 1996. 04. 23–05. 15. (1 ♀), tcs; – sziklagyep, 1996. 04. 23–05. 15. (2 ♂), tcs; 1996. 06. 06. (4 ♂), KCs; – tölgyes, 1983. 08. 10. (1 ♀), tcs; 1983. 11. 11. (4 ♀), tcs; Sóly: Sólyi-erdő: fenyves, 1996. 04. 20–05. 15. (2 ♀), tcs; 1996. 05. 15–06. 13. (1 ♀), tcs; – molyhos-tölgyes, 1996. 04. 11–05. 15. (1 ♀), tcs; Vilonya: Külső-hegy, mézskedvelő tölgyes, 1996. 05. 15–06. 13. (5 ♂), tcs; – molyhos-tölgyes, 1996. 04. 11–05. 15. (2 ♂, 3 ♀), tcs; – sziklagyep, 1996. 04. 10–05. 15. (4 ♂, 4 ♀), tcs; 1996. 05. 15–06. 13. (1 ♂), tcs. – Elterjedési területe Észak-Afrikától Lengyelorszáig tart, nagyon gyakori hazánkban.

Harpactea saeva (HERMAN, 1879) – Sóly: Sólyi-erdő, fenyves, 1996. 05. 15–06. 13. (1 ♀), tcs. – A lengyelországi területek kivételével Kelet-Európában elterjedt faj főleg a tölgyerdők avarszintjében mozog.

ERESIDAE

Eresus cinnaberinus (OLIVER, 1789) – Litér: Hársas-völgy, 1993. 09. 23. (1 ♂), KÁ, köves úton – Európa, Észak-Afrika, Kisázsia az elterjedési területe. Nem tartozik a gyakori fajok közé, családjának egyetlen hazai képviselője.

METIDAE

Metellina segmentata (CLERCK, 1757) – Balatonfűzfő: NIKE-terület, füzes, 1993. 10. 07. (3 ♂, 3 ♀), KÁ, h. – Angliától Japánig terjedt el, gyakori hazánkban.

ARANEIDAE

Agalenatea redii (SCOPOLI, 1763) – Hajmáskér: elágazás, benzinkút környéke, 1996. 05. 07. (4 ♀), KÁ, h; Kádárta: Ferenc-forrás környéke, 1996. 05. 09. (1 ♀), KÁ, h; Sóly: 8. sz. főút melletti cserjés, 1996. 06. 01. (1 ♀), KÁ, h. – Európa, Ázsia mérsékelt égöve és Afrika az egyenlítőig az elterjedési területe. Szívesen tartózkodik alacsony növényeken, kórókon. Gyakori faj hazánkban.

Araneus angulatus CLERCK, 1757 – Királyszentistván: Ugri-hegy, cserjés, 1996. 06. 13. (2 ♀), KÁ, h. – Európa, Ázsia (Japánig) és Észak-Amerika az elterjedési területe. Sík- és dombvidéki erdőszélek, tisztások lakója, gyakori.

Araneus diadematus CLERCK, 1757 – Balatonfűzfő: NIKE-terület, füzes, 1993. 10. 07. (2 ♀), KÁ, h; Litér, 1993. 09. 23. (1 ♀), KÁ, h. – Egész Európában, Ázsia mérsékelt övi térségeiben és Észak-Amerikában terjedt el. Hemiombrofil, higrofil igényű, az egyik leggyakoribb keresztespók fajunk.

Araneus grossus (C. L. KOCH, 1844) – Vilonya: Sukori csúcsa, cserjés, 1996. 06. 08. (1 ♀), BZ. – Melegkedvelő, délies jellegű faj, bokorerdők, cserjések lakója, meglehetősen ritka.

Araneus marmoreus CLERCK, 1757 – Balatonfűzfő: NIKE-terület, füzes, 1993. 10. 07. (1 ♀), KÁ, h. – Eurázsiai-észak-amerikai elterjedésű, párás, nedves környezetet igénylő faj.

Araneus marmoreus CLERCK var. **pyramidatus** CLERCK, 1757 – Balatonfűzfő: Balaton-part, bokros-nádas, 1993. 10. 07. (1 ♀), KÁ, h; – NIKE-terület, füzes, 1993. 10. 07. (1 ♀), KÁ, h. – Az előző törzsalakkal együtt fordul elő.

Araniella cucurbitina (CLERCK, 1757) – Litér: Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 06. 06. (1 ♀), HB, h; Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 06. 13. (1 ♂), KÁ, h. – Európa és Ázsia mérsékelt övi vidékein, valamint Észak-Afrikában egyaránt honos. Hazánkban mindenütt előfordul, lomb közé, bokrokra szövi kisméretű hálóját.

Araniella displicata (HENTZ, 1847) – Szentkirályszabadja: Vörös-gödör, 1996. 07. 24. (1 ♀), HB, h. – Európa nagy részén megtalálható, de csak szórványosan előforduló faj.

Argiope bruennichi (SCOPOLI, 1772) – Balatonfűzfő: Balaton-part, bokros-nádas, 1993. 10. 07. (1 ♀), KÁ, h; Sóly: Rác-úti-dűlő, 1996. 07. 17. (1 ♂, 2 ♀), HB, h; Szentkirályszabadja: Vörös-gödör, 1996. 07. 24. (1 ♂), KÁ, h. – Eurázsiai és észak-afrikai elterjedésű fotofil, hemihigrofil faj, gyakori hazánkban.

Cyclosa conica (PALLAS, 1772) – Litér: Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 05. 03. (2 ♀), KÁ, h. – Az Angliától Japánig terjedő területeken és Észak-Amerikában is honos faj gyakran előfordul hazánkban, főleg a tūlevelű erdőkre jellemző.

Gibbaranea bituberculata (WALCKENAER, 1802) – Hajmáskér: elágazás, benzinkút környéke, 1996. 05. 07. (3 ♀), KÁ, h; Kádárta: Ferenc-forrás környéke, 1996. 05. 09. (3 ♀), KÁ, h; – halastavak környéke, 1996. 05. 08. (1 ♂), HB, h; 1996. 05. 09. (1 ♀), KÁ, h; Litér: Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 05. 03. (3 ♀), KÁ, h. – Európa, Ázsia nyugati területei és Észak-Afrika egy része az elterjedési területe. Magyarországon mindenütt gyakori, a nyíltabb élőhelyeket, alacsonyabb növényzetet kedvelő faj.

Hypsosinga pygmaea (SUNDEVALL, 1832) – Királyszentistván: Ugri-hegy, cserjés, 1996. 06. 13. (2 ♀), KÁ, h; Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 06. 13. (2 ♀), KÁ, h; – Sukori-hegy, kőbánya, 1996. 06. 08. (1 ♀), BZ. – A hazánkban viszonylag gyakori faj inkább a nedves területek, mint a száraz élőhelyek lakója.

Larinioides cornutus (CLERCK, 1757) – Balatonfűzfő: Balaton-part, bokros-nádas, 1983. 10. 07. (1 ♂, 2 ♀), KÁ, h; Balatonkenese: tátorjános, 1986. 06. 04. (5 ♀), KÁ, h; Kádárta, Ferenc-forrás környéke, 1996. 05. 09. (1 ♂, 2 ♀), KÁ, h; – halastavak környéke, 1996. 05. 09. (2 ♂, 5 ♀), KÁ, h; Papkeszi: Bendola és Séd mente, 1996. 05. 09. (2 ♀), KÁ, h. – Európában, Ázsia mérsékelt övi területein, Észak-Amerikában és Észak-Afrikában él, a füves területek, nedves erdőszegélyek, nádasok jellegzetes faja. Hazánkban mindenütt gyakori, egész évben megtalálható.

Larinioides patagiatus (CLERCK, 1757) – Kádárta: Ferenc-forrás környéke, 1996. 05. 09. (1 ♀), KÁ, h; – halastavak környéke, 1996. 05. 09. (1 ♀), KÁ, h. – Európa, a mérsékelt övi Ázsia és Észak-Amerika lakója, kedveli a víz közelségét. Magyarországon gyakori faj.

Larinioides sclopetarius (CLERCK, 1757) – Papkeszi: Bendola és Séd mente, 1996. 05. 09. (1 ♀), KÁ, h. – Európa, Ázsia mérsékelt övi területei, Észak-Amerika és Közép-Amerika egy része az elterjedési területe. Erősen higrofil, gyakori fajunk.

Mangora acalypha (WALCKENAER, 1802) – Királyszentistván: Ugri-hegy, cserjés, 1996. 06. 13. (1 ♀), KÁ, h; Vilonya: Külső-hegy, cserjés, 1996. 06. 13. (1 ♀), KÁ, h. – Európa, Kis-Ázsia, Észak-Afrika és Ázsia mérsékelt övi részeinek lakója, bokrokon, magas gyepekben található. A melegkedvelő faj gyakori hazánkban.

Neoscona adianta (WALCKENAER, 1802) – Szentkirályszabadja: Rom-kúti-dűlő, cserjés, 1996. 07. 24. (1 ♂), KÁ, h. – Az Európa és Ázsia nagy részében honos faj nyirkos, mocsaras rétek alacsony növényzetére szövi hálóját. Magyarországon inkább a sík vidékekre jellemző.

Nuctenea umbratica (CLERCK, 1757) – Litér: Mogyorós-hegy, fenyves, feketefenyő kérge alól, 1996. 06. 03. (1 ♀), KÁ. – Európa, Ázsia nyugati részei és Észak-Afrika az elterjedési területe. Éjszakai állat, gyakori hazánkban.

Singa hamata (CLERCK, 1757) – Balatonkenese: tátorjános, 1986. 06. 04. (1 ♀), SzZs, h. – Egész Európára jellemző, a napos, száraz réteket, útmenti területeket kedvelő faj. Nagyon gyakori Magyarországon.

Zilla diodia (WALCKENAER, 1802) – Vilonya: Külső-hegy, cserjés, 1996. 05. 13. (1 ♀), KÁ, h. – Európa lakója, keleten a Kaukázusig, délen Észak-Afrikaig terjedt el. Gyakori faj hazánkban.

LINYPHIIDAE

Linyphia hortensis (SUNDEVALL, 1830) – Vörösberény felett: Megye-hegy, 1993. 09. 23. (4 ♀), KÁ, h. – Közönséges, a legkülönbébb élőhelyek alacsony növényzetén előforduló faj.

Microlinyphia pusilla (SUNDEVALL, 1830) – Vilonya: Külső-hegy, 1996. 07. 17. (1 ♂), HB, h. – Főleg a nyílt, de nyirkos területekre jellemző gyakori fajunk.

LYCOSIDAE

Alopecosa accentuata (LATREILLE, 1817) – Litér: Mogyorós-hegy, sziklagyep, 1996. 04. 23–05. 15. (4 ♂), tcs. – A sík- és dombvidékeken is megtalálható faj a nyílt, napos és száraz területeket ugyanúgy kedveli, mint a köves térszíneket. Gyakori hazánkban.

Alopecosa cuneata (CLERCK, 1757) – Litér: cseres-tölgyes, 1983. 06. 23. (2 ♀), tcs; – Mogyorós-hegy, sziklagyep, 1996. 04. 23–05. 15. (13 ♂), tcs. – Angliától Kamcsatkaig terjedt el, főleg a középhegységi tölgyesekre, rétekre jellemző. Fotofil faj, csak helyenként gyakori.

Alopecosa cursor (HAHN, 1831) – Litér: Mogyorós-hegy, sziklagyep, 1996. 04. 23–05. 15. (3 ♂), tcs; Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 04. 10–05. 15. (4 ♂); 1996. 05. 15–06. 13. (3 ♂, 1 ♀). – A skandináv területek kivételével egész Európában megtalálható, a nyílt növénytársulásokat kedvelő faj.

Alopecosa schmidti (HAHN, 1835) – Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 04. 10–05. 15. (1 ♂), tcs. – Németországtól Kínáig, dél felé pedig Kisázsiaig elterjedt faj. A nyílt, száraz területeken található, hazánkban csak szórványosan fordul elő.

Alopecosa solitaria (HERMAN, 1879) – Litér: Hársas-völgy, 1993. 09. 23. (1 ♀), KÁ; – Mogyorós-hegy, sziklagyep, 1996. 04. 23–05. 15. (1 ♀), tcs; Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 04. 10–05. 15. (1 ♀), tcs. – Elterjedési területe a Balkántól a volt Szovjetunió európai felének déli részéig tart. A sík- és hegyvidéki nyílt vidékek lakója, csak szórványosan fordul elő hazánkban.

Alopecosa sulzeri (PAVESI, 1873) – Litér: Mogyorós-hegy, sziklagyep, 1996. 06. 06. (6 ♂), KCs; Sóly: Kocsmáros-dűlő, sziklagyep, 1996. 04. 11. (1 ♀), KCs; – Sólyi-erdő, fenyves, 1996. 05. 15–06. 13. (1 ♂), tcs; Vilonya: Külső-hegy, mézskedvelő tölgyes, 1996. 04. 13–05. 15. (2 ♂), tcs. – Hegy- és dombvidékek napsütötte térszíneinek lakója, főleg Kelet-Európára jellemző. Az erősen termofil faj nagyon gyakori Magyarországon is.

Alopecosa trabalis (CLERCK, 1757) – Litér: Bendola mente, bodzás, 1996. 06. 06. (2 ♂, 2 ♀), KCs; – cseres tölgyes, 1983. 06. 23. (2 ♂), tcs; – Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 06. 06. (1 ♂), tcs; Sóly: Sólyi-erdő, mézskedvelő tölgyes, 1996. 04. 11–05. 15. (1 ♀), tcs; Vilonya: Külső-hegy, mézskedvelő tölgyes, 1996. 07. 15–08. 24. (1 ♀), tcs. – A középhegységi területek nyílt, száraz és napsütötte vegyes erdeiben, rétjein előforduló faj.

Aulonia albimana (WALCKENAER, 1805) – Litér: cseres tölgyes, 1983. 06. 23. (1 ♂), tcs. – A hemihigrofil, hemiombrofil igényű faj napos, száraz területeken kövek alatt, moha között található. Gyakori Magyarországon.

Pardosa amentata (CLERCK, 1757) – Kádárta: halastavak környéke, 1996. 05. 09. (1 ♀), KÁ. – A nagy nedvességigényű faj a vízparti területek, nedves rétek, mocsarak lakója, gyakori hazánkban.

Pardosa lugubris (WALCKENAER, 1802) – Balatonfűzfő: bodzás, 1984. 05. 24. (1 ♂), tcs; 1984. 06. 15. (1 ♀), tcs; Litér: Bendola mente, bodzás, 1996. 04. 21–05. 15. (1 ♂), tcs.; 1996. 06. 06. (7 ♂, 9 ♀), KCs; – cseres tölgyes, 1983. 04. 25. (13 ♂, 1 ♀), tcs; 1983. 06. 23. (23 ♂, 13 ♀), tcs; 1983. 08. 10. (6 ♀), tcs; – Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 04. 23–05. 15. (12 ♂), tcs; 1996. 06. 03. (1 ♀), HB; 1996. 06. 06. (1 ♀), HB; 1996. 06. 06. (9 ♂, 2 ♀), tcs; – nádas-nyáras, 1984. 05. 24. (5 ♂, 1 ♀), tcs; Sóly: Sólyi-erdő, fenyves, 1996. 04. 20–05. 15. (1 ♀), tcs; 1996. 05. 15–06. 13. (7 ♂, 1 ♀), tcs; – mézskedvelő tölgyes, 1996. 04. 11–05. 15. (1 ♂), tcs; Vilonya: Külső-hegy, mézskedvelő tölgyes, 1996. 04. 11–05. 15. (3 ♂, 1 ♀), tcs; 1996. 05. 15–06. 13. (8 ♂), tcs; – sziklagyep, 1996. 05. 15–06. 13. (1 ♂), tcs. – Egész Európában megtalálható, tág tűrésű, gyors mozgású faj, gyakori területünkön.

Pardosa paludicola (CLERCK, 1757) – Kádárta: halastavak környéke, 1996. 05. 09. (1 ♂), KÁ. – Elterjedési területe szinte egész Európa, erősen árnyék- és nedvességkedvelő faj.

Pirata hygrophilus THORELL, 1872 – Kádárta: halastavak környéke, 1996. 05. 06. (1 ♀), KÁ. – Nyirkos, vizenyős élőhelyek nagy nedvesség- és árnyékigényű faja, gyakori hazánkban.

Trochosa robusta (SIMON, 1876) – Kádárta: Láncki út, kert, 1996. 05. 07. (1 ♀), KÁ. – Európában a skandináviai részek kivételével mindenütt megtalálható, erősen melegigényes faj. Ritka, csak kevésbé ismert.

Trochosa ruricola (DE GEER, 1778) – Balatonfűzfő, 1983. 06. 23. (1 ♂), tcs; Litér: cseres tölgyes, 1983. 06. 23. (1 ♀), tcs; – Mogyorós-hegy, sziklagyep, 1996. 07. 15–08. 24. (1 ♂, 1 ♀), tcs; Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 07. 15–08. 24. (2 ♂, 1 ♀), tcs. – Nedvesség- és árnyékkedvelő, sík- és hegyvidéken egyaránt előforduló faj. Gyakori hazánkban.

Trochosa terricola THORELL, 1856 – Balatonfűzfő: füzes-nyáras, 1983. 11. 11. (1 ♂), tcs; Litér, 1985. 04. 26. (1 ♂), IGY; – Bendola mente, bodzás, 1996. 04. 21–05. 15. (33 ♂, 1 ♀), tcs; 1996. 06. 06. (2 ♂), KCs; – Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 04. 23–05. 15. (7 ♂, 3 ♀), tcs; – nádas-nyáras, 1984. 05. 24. (2 ♂), tcs; – cseres tölgyes, 1983. 04. 25. (2 ♂, 1 ♀), tcs; 1984. 04. 15. (1 ♀), tcs; – tölgyes, 1983. 08. 10. (1 ♀), tcs; 1983. 09. 09. (1 ♀), tcs; 1983. 11. 11. (1 ♂, 5 ♀), tcs; Soly: Solyi-erdő, fenyves, 1996. 05. 15–06. 13. (1 ♀), tcs; – mészkedvelő tölgyes, 1996. 04. 11–05. 15. (5 ♀), tcs; 1996. 05. 15–06. 13. (1 ♀), tcs; Vilonya: Külső-hegy, mészkedvelő tölgyes, 1996. 06. 15–07. 17. (3 ♀), tcs. – Angliától Kamcsatkáig megtalálható, nálunk is gyakori. Fotofil faj, a szárazabb erdős, ligetes területek lakója.

Lycosa vultuosa C. L. KOCH, 1838 – Szentkirályszabadja: Vörös-gödör, járatból, 1996. 07. 24. (1 ♀), KÁ; Vilonya: Külső-hegy, birkalegelő, járatból, 1996. 06. 13. (2 ♂, 2 ♀), KÁ. – Magyarország, a Balkán, a volt Szovjetunió európai felének déli része, a Kaukázus, Turkesztán, Szíria és Kisázsia az elterjedési területe. Nem gyakori fajunk.

PISAURIDAE

Pisaura mirabilis (CLERCK, 1757) – Balatonfűzfő: NIKE-terület, füzes, 1993. 10. 07. (2 ♂, 4 ♀), KÁ, h; Hajmáskér: Sédől Ny-ra, a benzinkútig terjedő terület, 1996. 05. 07. (1 ♀), HB, h; Kádárta: halastavak környéke, 1996. 05. 08. (1 ♂), HB, h; 1996. 05. 09. (1 ♂), KÁ, h; Királyszentistván: Ugri-hegy, cserjés, 1996. 06. 13. (1 ♀), KÁ, h; Litér: Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 05. 03. (2 ♀), KÁ, h; 1996. 06. 03. (2 ♀), HB, h; Soly: 8. sz. főút mellett, cserjés, 1996. 06. 01. (1 ♀), KÁ, h. – Európa és Ázsia mérsékelt övi területein terjedt el, nálunk is igen gyakori, tágtúrású faj.

CLUBIONIDAE

Cheiracanthium virescens (SUNDEVALL, 1833) – Királyszentistván: Ugri-hegy, sziklagyep, 1996. 06. 06. (1 ♀), HB, h. – Száraz termőhelyekre, bozótosokra jellemző, lágyszárú növényeken tartózkodó faj.

DICTYNIDAE

Cicurina cicur (FABRICIUS, 1793) – Litér: tölgyes, 1983. 11. 11. (1 ♂), tcs; 1983. 12. 28. (1 ♂), tcs; 1984. 04. 15. (1 ♀), tcs. – Elterjedési területe Európa és Japán. Magyarországon főleg a hegy- és dombvidékeken gyakori, higrofil faj.

AMAUROBIIDAE

Coelotes longispina (KULCZYNSKI, 1897) – Balatonfűzfő, 1983. 09. 09. (1 ♂), tcs; – bodzás, 1983. 07. 07. (1 ♂), tcs; 1984. 05. 24. (2 ♂, 1 ♀), tcs; – bodzás-akác, 1983. 11. 11. (4 ♂), tcs; – borókás-akác, 1983. 12. 28. (1 ♀), tcs; – füzes-nyáras, 1983. 11. 11. (9 ♂),

tcs; Litér: Bendola mente, bodzás, 1996. 04. 21-05. 15. (1 ♂, 1 ♀), tcs; 1996. 06. 06. (1 ♂), tcs. – A Délkelet-Európára jellemző termofil faj a dombvidékeken gyakoribb hazánkban.

GNAPHOSIDAE

Drassodes lapidosus (WALCKENAER, 1802) – Litér: Mogyorós-hegy, sziklagyep, 1996. 04. 23–05. 15. (1 ♂), tcs; 1996. 06. 06. (1 ♂); Szentkirályszabadja: Bagó-hegy, kő alól, 1996. 07. 24. (1 ♀), KÁ; Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 04. 10–05. 15. (1 ♂), tcs; 1996. 05. 15–06. 13. (2 ♂), tcs; 1996. 06. 15–07. 17. (1 ♂, 1 ♀), tcs. – Szintén egész Európára jellemző, a szélsőséges viszonyokat jól tűrő, kőkedvelő faj.

Drassodes pubescens (THORELL, 1856) – Litér: Bendola mente, bodzás, 1996. 06. 06. (11 ♂), Kcs; – Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 06. 06. (2 ♂), tcs. – Európában mindenütt megtalálható, rendkívül tág tűrőképességű, kőkedvelő faj. Gyakori területünkön.

Drassodes villosus (THORELL, 1856) – Litér: Mogyorós-hegy, 1996. 04. 23–05. 15. (1 ♂), tcs. – Európában az atlanti területek kivételével mindenütt előfordul, napközben kövek, fakéreg alatt tartózkodik.

Drassyllus praeficus (L. KOCH, 1866) – Litér: Bendola mente, nedves rét, 1996. 06. 06. (1 ♀), Kcs; – Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 06. 06. (1 ♀), tcs; Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 05. 15–06. 13. (1 ♀), tcs. – Európai elterjedésű faj, a száraz és kellő megvilágított területek lakója. Hazánkban nem gyakori.

Drassyllus pumilus (C. L. KOCH, 1839) – Litér: cseres tölgyes, 1983. 06. 23. (3 ♂), tcs. – Az atlanti területek kivételével egész Európában megtalálható. Xerotherm, a meleg, száraz térszínnek lakója, kövek, moha alatt él.

Gnaphosa bicolor (HAHN, 1833) – Litér: cseres tölgyes, 1983. 06. 23. (1 ♀), tcs. – Európában az angliai területek kivételével mindenütt megtalálható, a hegy- és domvidéki napos erdők, köves térszínnek lakója.

Gnaphosa modestior KULCZYNSKI, 1897 – Litér: Nitrokémia II. telep mellett, kő alól, 1996. 04. 23. (1 ♀), Kcs. – Dél-európai faunaelem, fő elterjedési területe a Balkán-félsziget. Magyarországon ritka faj.

Haplodrassus silvestris (BLACKWALL, 1833) – Litér: cseres tölgyes, 1983. 06. 23. (2 ♂), tcs; Vilonya: Külső-hegy, mészkedvelő tölgyes, 1996. 05. 15–06. 13. (1 ♂), tcs. – Az egész Európában elterjedt faj az erdők avarszintjében mozog, ritkán száraz gyepekben és mocsaras területeken is megjelenhet.

Trachyzelotes pedestris (C. L. KOCH, 1837) – Balatonfüzfő: bodzás, 1984. 06. 15. (1 ♂), tcs; Litér: Bendola mente, bodzás, 1996. 06. 06. (4 ♂), Kcs; – Bendola mente, nedves rét, 1996. 06. 06. (1 ♂, 1 ♀), Kcs; – cseres tölgyes, 1983. 06. 23. (4 ♂), tcs. – Európa, Szíria az elterjedési területe a kövek alatt, az avarban, nyirkos helyeken található gyakori fajnak.

Zelotes apricorum (L. KOCH, 1876) – Litér: Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 06. 06. (1 ♂), tcs. – Az északi területek kivételével egész Európában megtalálható. A tipikus xerotherm tölgyesek, száraz, füves térszínek lakója.

Zelotes longipes (L. KOCH, 1866) – Litér: cseres tölgyes, 1983. 06. 23. (1 ♀), tcs. – Franciaország, Közép-Európa és Szibéria az elterjedési területe a szárazabb erdőkben kövek alatt fogható fajnak.

Zelotes subterraneus (C. L. KOCH, 1833) – Balatonfűzfő, 1983. 09. 09. (1 ♂), tcs; – nyáras, 1984. 04. 15. (1 ♂), tcs; Litér: Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 06. 06. (1 ♀), tcs; – nádas-nyáras, 1984. 05. 24. (1 ♀), tcs. – Délnyugat-, Közép- és Kelet-Európa lakója, erdőkben, száraz réteken éppúgy előfordul, mint a mocsaras területeken. Kövek és fák kérge alatt tartózkodik szívesen.

THOMISIDAE

Heriaeus mellottei SIMON, 1886 – Litér: Bendola mente, nedves rét, 1996. 07. 17. (1 ♂), HB, h. – Európában az északi és angliai részek kivételével mindenütt megtalálható, a meleg, száraz térszínek, rétek és cserjések lakója.

Misumena vatia (CLERCK, 1757) – Szentkirályszabadja: Vörös-gödör, 1996. 07. 24. (1 ♂), KÁ, h. – A száraz, füves területek, napsütötte erdőszélek virágain tartózkodik zsákmányra várva.

Thomisus onustus WALCKENAER, 1806 – Királyszentistván: Ugri-hegy, sziklagyep, 1996. 06. 06. (1 ♂), HB, h; 1996. 06. 13. (1 ♀), HB, h; Litér: Mogyorós-hegy, sziklagyep, 1996. 06. 03. (1 ♀), HB, h; Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 06. 13. (1 ♀), HB, h; 1996. 06. 13. (2 ♂, 5 ♀), KÁ, h; 1996. 06. 13. (1 ♀), tcs. – Dél- és Közép-Európa jellemző karolópókja, szívesen tartózkodik rétek, legelők növényein.

Xysticus acerbus THORELL, 1872 – Litér: Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 06. 06. (1 ♀), HB, h. – Egész Európában megtalálható az északi részek kivételével. Napos rétek, száraz, füves területek lakója, nem gyakori.

Xysticus cristatus (CLERCK, 1857) – Litér: Mogyorós-hegy, sziklagyep, 1996. 06. 03. (2 ♀), HB, h. – Európában gyakori a talajközelben, alacsony növényeken lesben álló faj.

Xysticus kempeleni THORELL, 1872 – Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 06. 13. (2 ♀), KÁ, h. – Délközép-Európára jellemző faj, a száraz, füves területek alacsony növényzetét kedveli.

Xysticus kochi THORELL, 1872 – Kádárta: halastavak környéke, 1996. 05. 08. (1 ♂), HB, h; Királyszentistván: Ugri-hegy, sziklagyep, 1996. 06. 06. (3 ♀), HB, h; 1996. 06. 18. (1 ♀), HB, h; Papkeszi: Bendola és Séd mente, 1996. 05. 09. (1 ♀), KÁ, h; Sóly: 8.sz. főút melletti cserjés, 1996. 06. 01. (1 ♀), KÁ, h; Litér: Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 06. 03. (1 ♂), HB, h;

– sziklagyep, 1996. 06. 06. (1 ♂), HB, h; Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 05. 15–06. 13. (2 ♂), tcs. – Egész Európában elterjedt, szívesen tartózkodik a talajközeli alacsony növényzeten. Nagyon gyakori faj hazánkban.

Xysticus sabulosus (HAHN, 1832) – Vörösberény felett: Megye-hegy, 1993. 09. 23. (1 ♂), KÁ, h. – Európában a déli és az északi területek kivételével mindenütt megtalálható. A száraz, napsütötte térszíneket kedvelő faj nem gyakori területünkön.

SALTICIDAE

Carrhotus xanthogramma (LATREILLE, 1819) – Hajmáskér környéke, cserjés, 1996. 05. 18. (1 ♀), HB, h. – Európában elterjedt, melegkedvelő faj.

Evarcha falcata (CLERCK, 1757) – Litér: Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 06. 06. (1 ♂, 2 ♀), HB, h; Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 06. 13. (1 ♂), KÁ, h. – Közép-Európa egyik leggyakoribb ugrópókja, rétek, cserjések, erdős területek lakója.

Evarcha arcuata (CLERCK, 1757) – Balatonkenese: tátorjános, 1986. 06. 04. (1 ♀), KÁ, h. – Európa nyílt, füves területein és csarabos vidékein előforduló faj.

Heliophanus cupreus (WALCKENAER, 1802) – Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 06. 13. (2 ♀), KÁ, h. – Egész Európában megtalálható, nedves területek alacsony növényzetén éppúgy, mint az erdőséleken, tisztásokon vagy akár szárazabb fenyvesekben is.

Heliophanus flavipes HAHN, 1832 – Szentkirályszabadja: Vörös-gödör, 1996. 07. 24. (1 ♂, 1 ♀), KÁ, h. – Európai, a nagyon száraz területek alacsony növényzetén, cserjéin előforduló faj.

Myrmaranche formicaria (DE GEER, 1778) – Litér: Bendola ártere, 1996. 05. 28. (1 ♀), KCs. – Európai elterjedésű, a legkülönbébb élőhelyeken előforduló fotofil faj.

Pellenes nigrociliatus (L. KOCH, 1875) – Kádárta: halastavak környéke, 1996. 05. 08. (1 ♀), HB, h. – Melegkedvelő európai faj.

Pellenes tripunctatus (WALCKENAER, 1802) – Litér: Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 06. 03. (1 ♀), HB, h; Sólly: 8. sz. főút melletti cserjés, 1996. 06. 01. (1 ♀), KA, h. – Az Európában elterjedt faj szívesen tartózkodik napsütötte területek alacsony növényzetén, homokos, köves talajon.

Philaeus chrysops (PODA, 1761) – Litér: Mogyorós-hegy, fenyves, 1996. 06. 03. (1 ♂), HB, h; – sziklagyep, 1996. 06. 03. (1 ♀), KÁ, h; Vilonya: Külső-hegy, sziklagyep, 1996. 05. 15. (1 ♀), tcs. – Mediterrán faj, Közép-Európában csak a nagyon meleg területeken, elvélve száraz, köves lejtőkön fordul elő, ritka.

Értékelés

Litér és környékének pókfaunáját vizsgálva, ez idáig 17 család 45 nemének 78 fajtát sikerült kimutatni. A begyűjtött 697 példányból 556 ivarérett egyed volt, a nemek közötti megoszlás: 332 hím és 224 nőstény. Legmagasabb példányszámmal a *Lycosidae* család (301 pld. – 43,2%) részesedett a gyűjtött anyagból, követte az *Araneidae* (100 pld. – 14,3%), majd pedig a *Thomisidae* (69 pld. – 9,9%). Az egy családra jutó fajok számát vizsgálva viszont az *Araneidae* áll az élen 20 fajjal (25,6%), követi a *Lycosidae* 16-tal (20,5%), harmadik helyen pedig a *Gnaphosidae* található 12-vel (15,4%).

Általánosságban elmondható, hogy a területet a fény-, meleg- és nedvességkedvelő fajok túlsúlya jellemzi. A tág tűrésű, gyakran előforduló fajok mellett jó néhány értékes faj is előkerült, így többek között: *Eresus cinnaberinus*, *Araneus grossus*, *Alopecosa schmidti*, *Alopecosa solitaria*, *Trochosa robusta*, *Lycosa vultuosa*, *Gnaphosa modestior*, *Drassylus praeficus*, *Xysticus acerbus*, *Xysticus sabulosus*, *Philaeus chrysops*.

Irodalom – References

- Chyzer, K.** (1891): Magyarország új pókfaunájáról – Matematikai és Természettudományi Értesítő 10. 93–102. p.
- Chyzer, K.–Kulczyński, L.** (1921): Ordo Araneae – In Paszlavszky J. (szerk.): Fauna Regni Hungariae, Budapest, 53 p.
- Heimer, S.–Nentwig, W.** (1991): Spinner Mitteleuropas – Verlag Parey, Berlin-Hamburg, 543 p.
- Herman O.** (1879): Magyarország pókfaunája – Budapest, 393 p.
- Kasper Á.** (1992): Adatok Csabrendek és környéke pókfaunájának (Araneae) ismeretéhez – A Bakonyi Természettudományi Múzeum Közleményei 11. 247–254. p.
- Loksa I.** (1966): Die bodenzoözoologischen Verhältnisse der Flaumeichen-Buschwalder Südstmitteleuropas – Akadémiai Kiadó, Budapest, 437 p.
- Loksa I.** (1969): Pókok 1. – Araneae 1. – Magyarország állatvilága. 18/2. Akadémiai kiadó, Budapest, 133 p.
- Loksa I.** (1971): Zoocönologische Untersuchungen im nördlichen Bakony-Gebirge – Annal. Univ. Sci. Bp. Sect. Biol. 13. 301–314. p.
- Loksa I.** (1972): Pókok 2. – Araneae 2. – Magyarország állatvilága. 18/3. Akadémiai kiadó, Budapest, 112 p.
- Marosi S.–Somogyi S.** (szerk.) (1990): Magyarország kistájainak katasztere 1–2. – MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest, 609–620. p.
- Papp J.** (1968): A Bakony hegység állatföldrajzi viszonyai – A Veszprém megyei Múzeumok Közleményei 7. 251–314. p.
- Papp J.** (1971): A Bakony állattani bibliográfiája – A Bakony természettudományi kutatásának eredményei 8. 233 p.
- Platnick, N. I.** (1993): Advances in Spider Taxonomy 1988–1991. With Synonymies and Transfers 1940–1980. – New York. Entomological Society, New York
- Szinetár Cs.** (1991): Pókfaunisztikai vizsgálatok a Somlón és a devecseri Széki-erdőben I. – A Bakonyi Természettudományi Múzeum Közleményei 10. 179–190. p.

Summary

The 697 specimens caught during the collection represent 78 species of 16 families' 45 sexes. From the 556 mature specimens 332 were male and 224 were female. The *Lycosidae* family had the largest share in the collected material (301 sp. – 43,2%). They were followed by the *Araneidae* (100 sp. – 14,3%) then by the *Thomisidae* (69 sp. – 9,9%). Examining, however, the number of species falling to one family the *Araneidae* is at the head of the list with 20 species (25,6%), followed by the *Lycosidae* with 16 species (20,5%). The third place belongs to the *Gnaphosidae* with 12 species (15,4%). In general we can state that the predominance of light-, heat-, and moisture-preferring species characterizes the area. Besides the frequently found species with wide limits of tolerance quite a few valuable ones turned up such as: *Eresus cinnaberinus*, *Araneus grossus*, *Alopecosa schmidti*, *Alopecosa solitaria*, *Trochosa robusta*, *Lycosa vultuosa*, *Gnaphosa modestior*, *Drassyllus praeficus*, *Xysticus acerbus*, *Xysticus sabulosus*, *Philaeus chrysops*.

A kézirat lezárva: 1997. január

A szerző címe (Author's adress):

KASPER Ágota
Bakonyi Természettudományi Múzeum
ZIRC
Rákóczi tér 1.
H-8420